

Islanti selätti laman poikkeavin keinoin

Hannu Uusitalo 12.10.2015

Islannin kriisi 2008-

- rahoitussektorin ”kuplan” synty 1998 ja kiihtyminen 2003-2008, mm. kotitalouksien velkaantumisaste nousi nopeasti
- äkkipysäys 2008, 90 prosenttia pankkijärjestelmästä romahti, arvopaperimarkkinat samoin, Islannin kruunun romahdus
- taloudellinen kriisi
- poliittinen kriisi
- luottamus instituutioihin ja poliitikkoihin romahti
- IFM: Yksi lähihistorian vakavimmista kriiseistä

Kriisin luonne

- kruunun devalvoituminen 50 prosentilla
 - tuontihintojen raju nousu, inflaatio, reaali-palkkojen voimakas alentuminen
 - työllisyyden heikentyminen
 - kotitalouksien veloista selviäminen osin mahdotonta
 - julkisen talouden velkaantuminen
-
- Toipuminen ollut nopeaa, BKT saavuttanut jo ennen kriisiä vallinneen tason, ja OECD ennustaa kasvun jatkuvan

Miten Islanti nousi

- kruunun raju devalvoituminen paransi viennin kilpailukykyä ja elvytti turismia
- vaikeutti kotitalouksien toimeentuloa, joka muutoinkin kärsi velkaantumisen ja työttömyyden lisääntymisestä
- ”pihvi” on siinä, miten näitä ongelmia hoidettiin

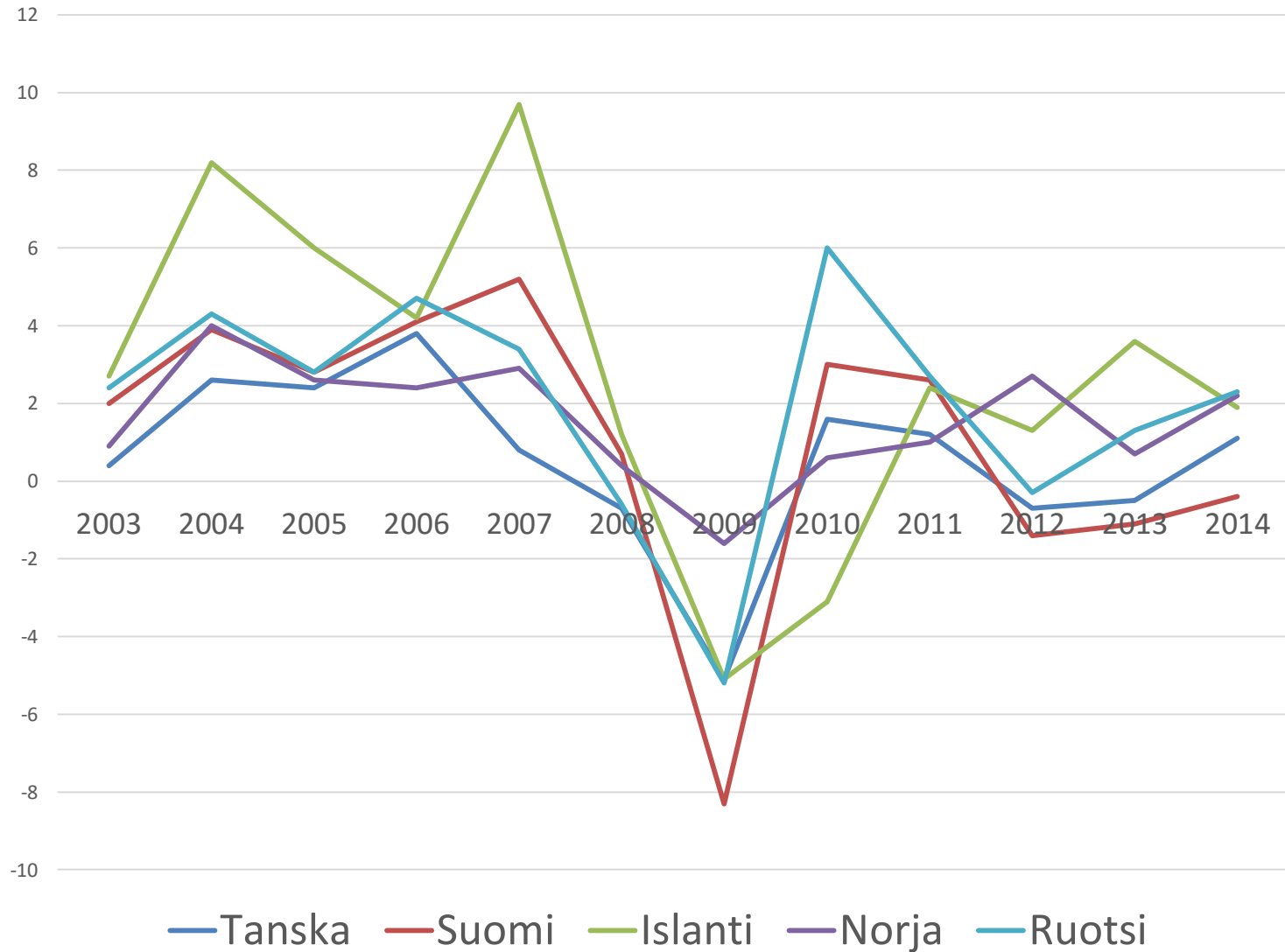
Uudelleenjakavaa sosiaalipolitiikkaa

- velkojen osittainen anteeksianto siten, että velkaan suhteutettuna tuki oli suurin pienituloisille kotitalouksille, ja väheni asteittain
- verotuksen progressiota lisättiin alentamalla väestön pienituloisimman 60 prosentin veroastetta ja kiristämällä suurituloisempien verotusta
- työttömyysturvaa parannettiin
- luotiin ilmeisen menestyksellisiä aktivointiohjelmia pitkäaikaistyöttömille
- asumisen tukea ja viimesijaista sosiaalitukea parannettiin
- pienimpiä vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä korotettiin

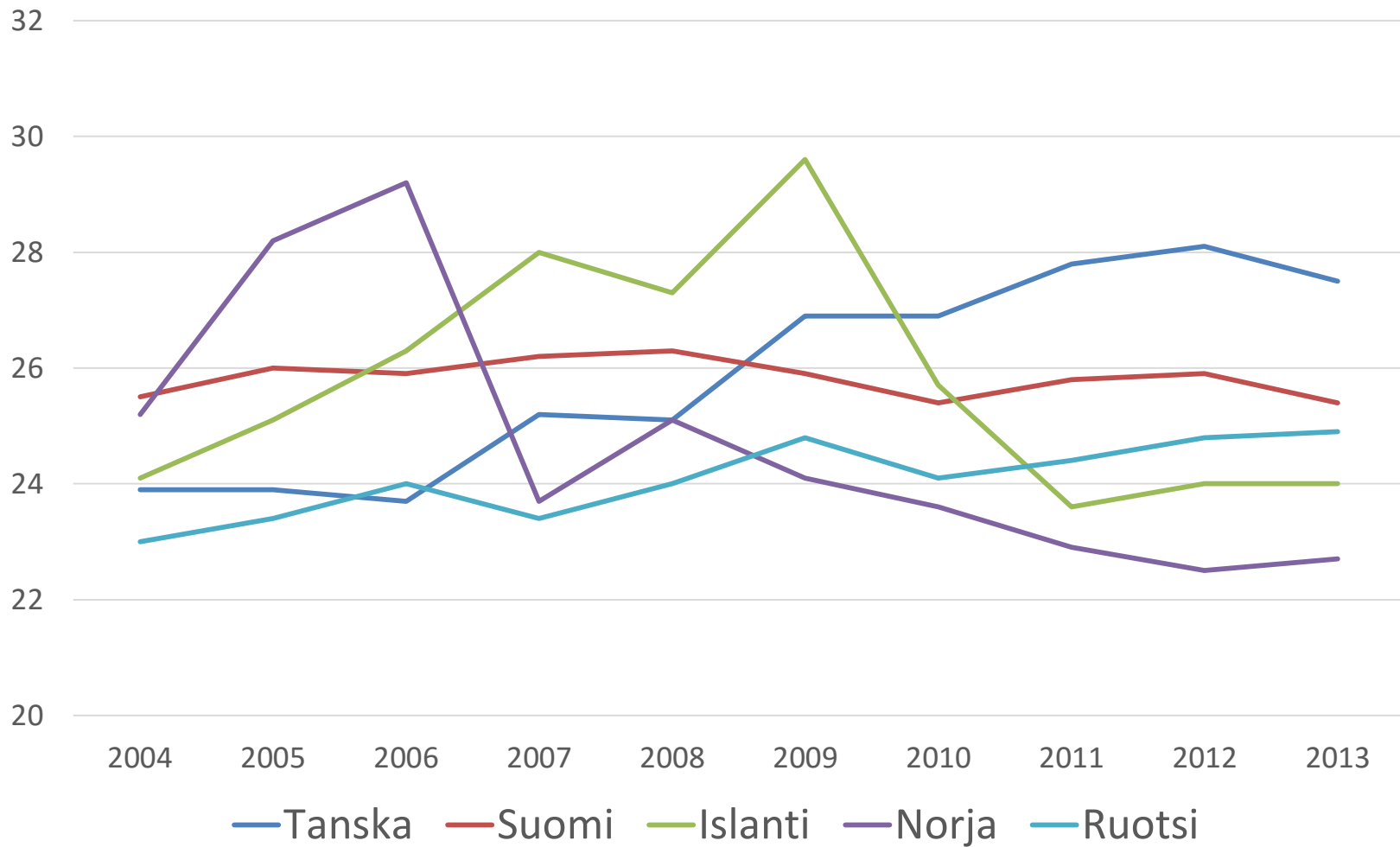
Leikkauksia

- leikkauksia erityisesti julkisiin terveystaloihin, vapaa-ajan ja kulttuurin menoihin ja koulutukseen
- tulonsiirrot lisääntyivät vuodesta 2007 vuoteen 2011 reaalisesti yli 10 prosenttia, mutta palveluiden menot alenivat kolme prosenttia
- Kriisin ja sen hoidon saldo: pienituloisimpien elintaso aleni jonkin verran, suurituloisten huomattavasti enemmän

BKT:n reaalin kasvu Pohjoismaissa 2003-2014

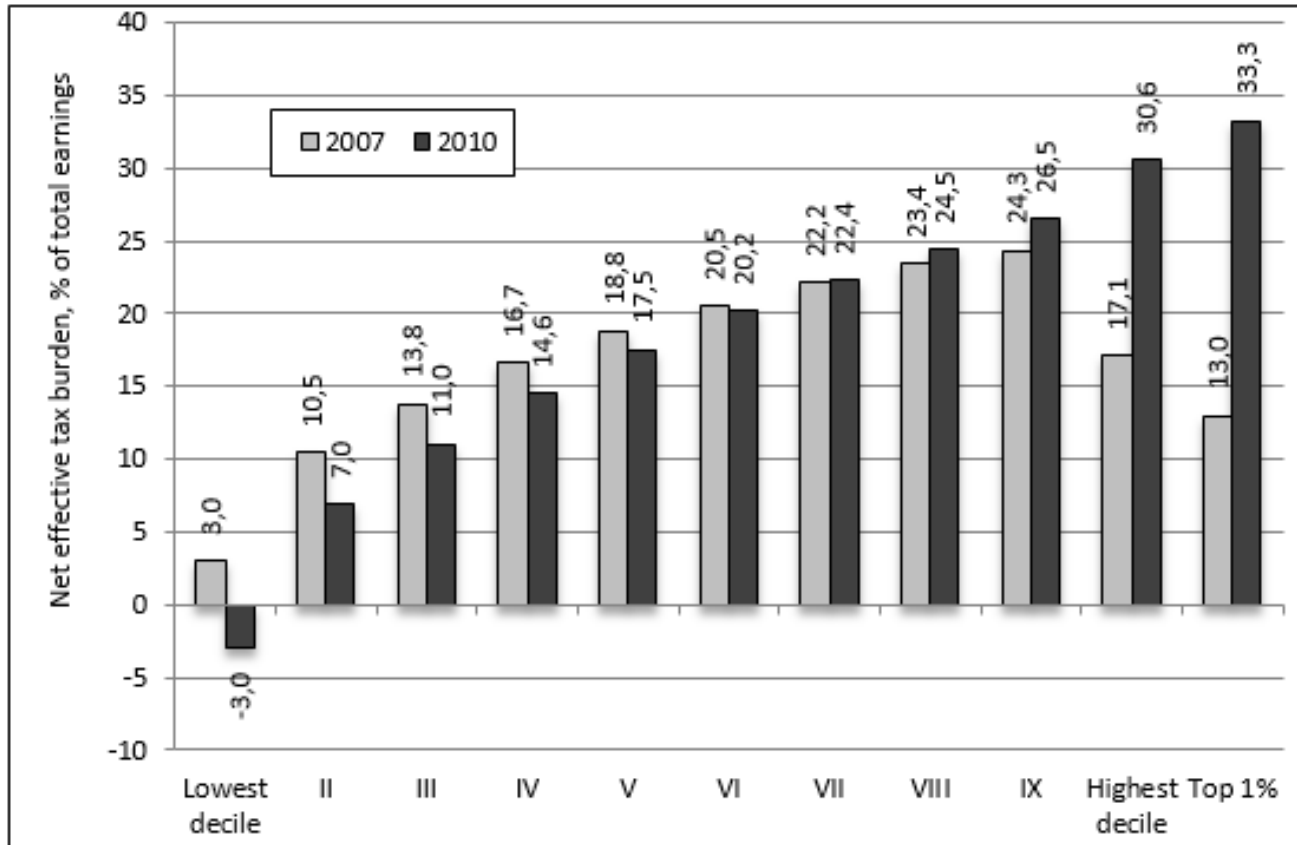

Tulonjako Pohjoismaissa 2004-2013 (Gini-kerroin)

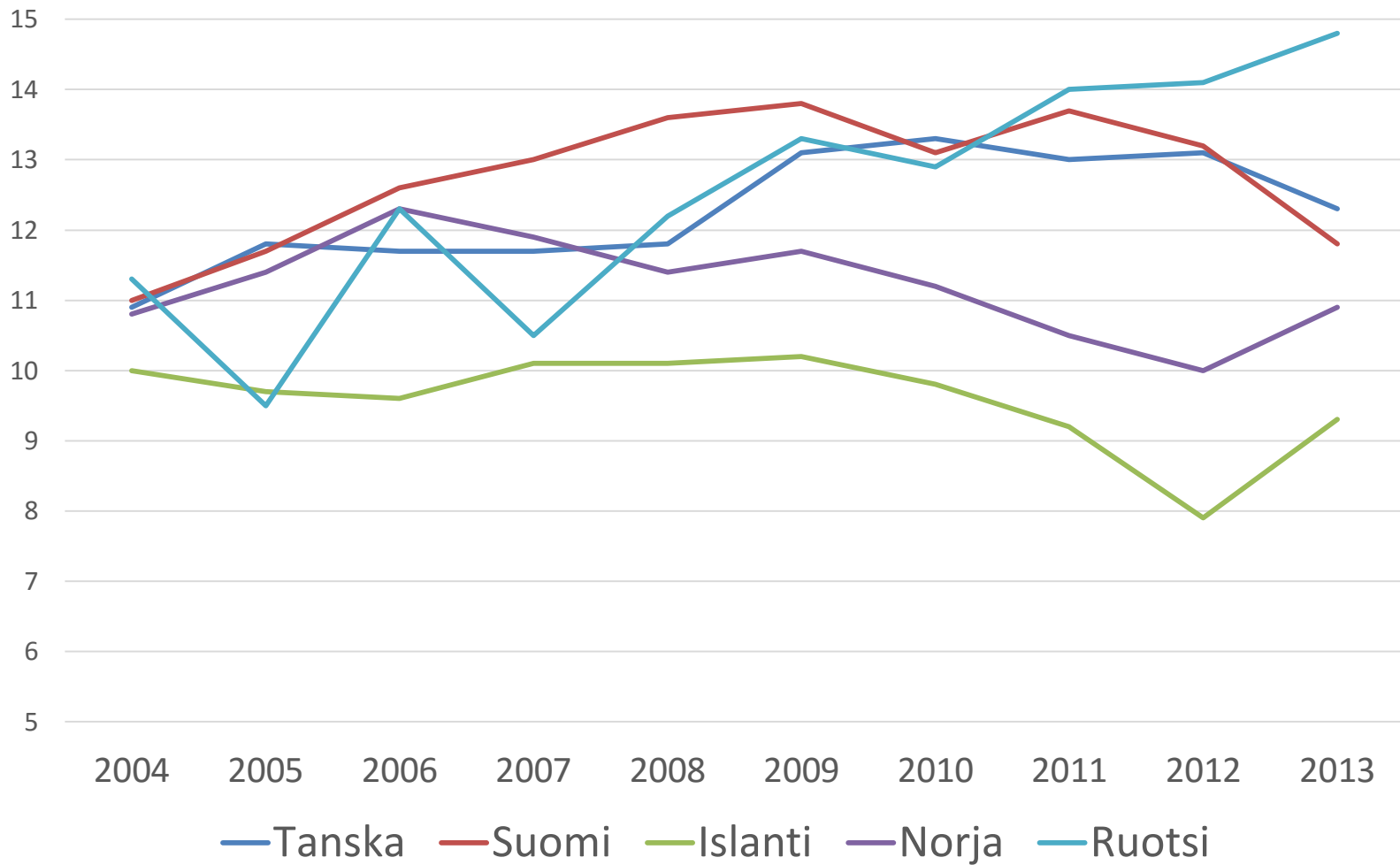
Eurostat

Välittömien verojen osuus kotitalouksien ansioista Islannissa 2007 ja 2010

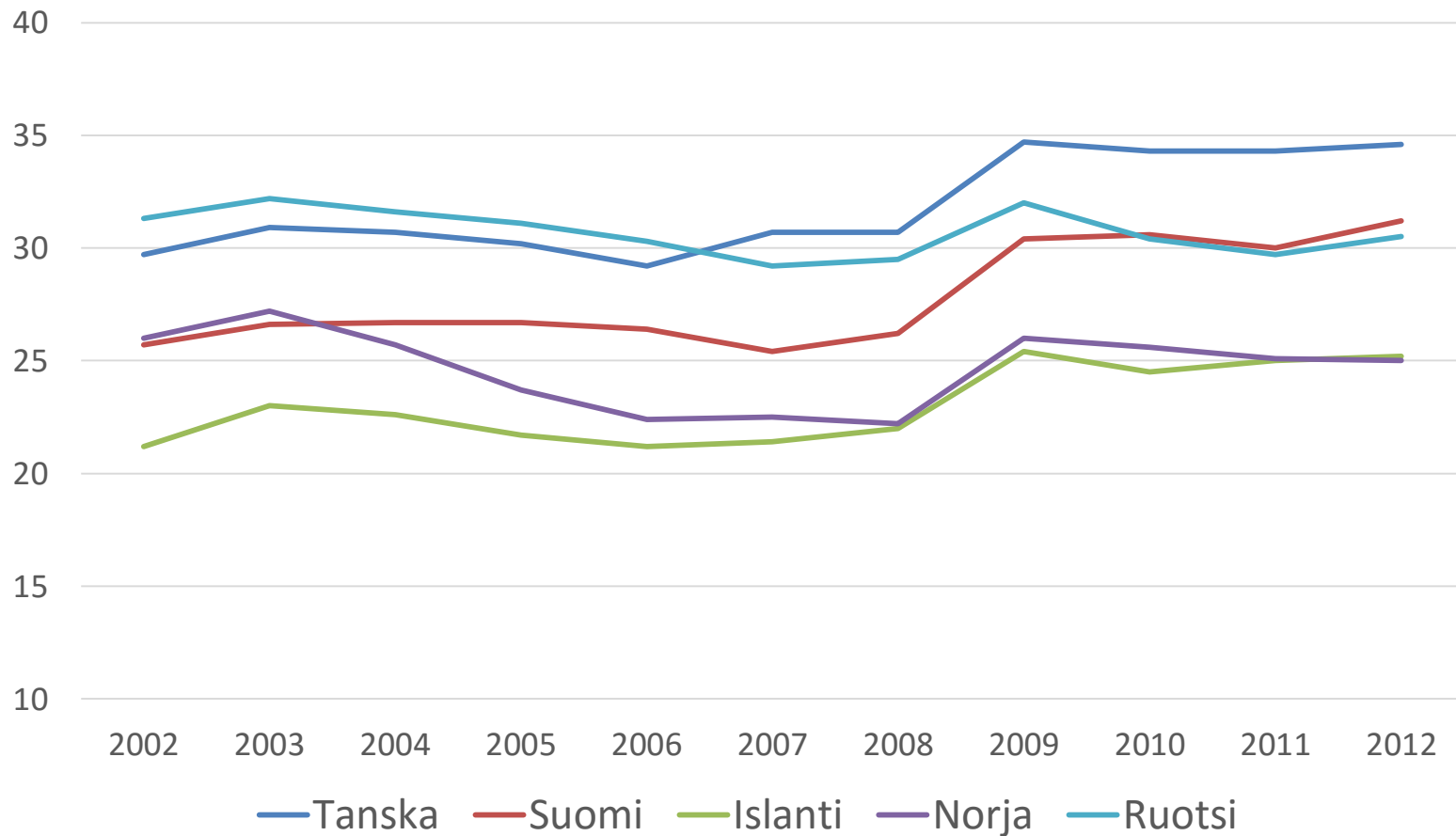
Ólafsson ja Kristjánsson 2013

Köyhyysriski Pohjoismaissa 2004-2013

Eurostat

Sosiaalimenot suhteessa BKT:een Pohjoismaissa 2002-2012

Eurostat

Mitä opittavaa?

- jokainen tapaus on omansa
- Stefán Ólafsson: uudelleenjaon strategia toimi
- nousu voidaan toteuttaa kasvua vaarantamatta myös siten, että suojataan erityisesti pienituloisten toimeentuloa eikä tuloerojen anneta kasvaa

Eurostatin tilastot

OECD Economic Outlook, June 2105

Stefán Ólafsson: The Strategy of Redistribution:
Iceland's Way Out of the Crisis, käsikirjoitus 2015

Jussi Simpura: Islanti selviytyy uhraamatta
hyvinvointipolitiikkaa. Yhteiskuntapolitiikka 4/2012,
454-456

Hannu Uusitalo: Islanti nousi talouskriisistä
jakamalla varoja uudelleen. Helsingin Sanomat,
vieraskynä 19.8.2015.